

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Armağanı

E-ISSN: 2651-3013

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022

ss. 839-856

“ÂN”LARDAN “ANI”LARA:

**PROF.DR. ABDULKERİM ABDULKADİROĞLU HOCAMIN
ARDINDAN**

Şevkiye KAZAN NAS*

Bazı öğretmenler veya hocalar, sadece derse girmez veya sadece makale, kitap yazmaz; insan yetiştirir ve öğrencilerinin kalbinde bir ömür boyu iz bırakırlar. “Bir öğretmen, her sene iyi bir öğretmen oluyorum dememeli; ben her sene iyi bir öğrenci olduğumu anlıyorum sorumluluğu içinde bulunmalıdır.” diyen ve insanları büyüklüğüne, küçüklüğüne, makamına, mevkiine, akademik unvanlarına göre ayırmayan Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Bey, hayatıma yön veren ve bende iz bırakan kıymetli öğretmenlerimden birisiydi benim için.

Hem doktora tezini tamamlayan son öğrencisi olduğum hem de rahle-i tadrîsinden geçtiğim Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Hocamızdan pek çok kıymetli bilgilerin yanı sıra alçak gönüllü olmayı, çalışma disiplini, azim ve gayreti, boş zaman geçirmemeyi, bilimsel malzemeyi paylaşmayı öğrendim; her zaman kendisini örnek almaya çalıştım.

* Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Armağanı

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022 ss. 839-856

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Hocamızı tanıyanlar iyi bilirler ki onun fakülteadaki odası sadece akademik anlamda ders yapılan bir yer değildi. Aksine, birçok genç akademisyenin ve öğrencinin uğramadan geçmediği sanki bir ocaktı. Resmî olarak danışmanlık yapsın veya yapmasın pek çok öğrencisi vardı. Masanın üzerinden hiç eksilmeyen pötibör bisküvi ve lokumlardan yemeden bir köşede çay makinesinde demlenen çaydan içmeden odasından çıkmazdı.

Bazı konularda pek çok insandan farklıydı. Kendine göre ilkeleri ve doğruları olan, hakka ve hukuka fazlasıyla riayet eden, dürüstlüğünden asla taviz vermeyen, doğru bildiklerinden vazgeçmeyen, çevresindekileri kollayıp gözetleyen birisiydi. Haksızlık karşısında konuşurken çoğu zaman öfkelenir ve sesini yükseltirdi. Daha sonradan öğrendim ki gece gündüz demeden her konuda yazar; haksızlık karşısında hemen kâğıt kaleme sarılır, sayfalarca yazar ve gerekli mercilere bu yazıları gönderirmiş.

Doktora ders aşamam bittikten sonra sıra danışman hocanın seçilmesine ve tez konusunun belirlenmesine gelmişti. Fakültede Abdulkerim Hocayla anlaşmanın ve tez yapmanın zor olduğu söylenirdi. Yüzündeki ve ses tonundaki ciddiyetine karşın tavırlarındaki yumuşaklık ve samimiyetiyle dikkatimi çekmişti. Abdulkerim Hocamın odasına gidip danışmanım olmasını rica ettiğimde ve beni kabul edip etmeyeceğini sorduğumda tebessüm etmiş ve kendisinin zor bir adam olduğunu söyleyip neden kendisiyle çalışmak istediğimi herkes tarafından bilinen o esprili diliyle sormuş, ardından da kahkahalarla gülmüş, beni de hem utandırmış hem de güldürmüştü.

Kendi ifadesiyle Türk kültür ve terbiyesiyle yetiştirilen, eğitimli ve muhafazakâr bir ailenin çocuğu olarak büyüyen Abdulkerim Hocam, kaybolup giden değerlerimizi ön plana çıkartmak üzere büyük bir çaba sarf ediyordu. Hayran olduğu Türk kültürüne bir bütünlük içinde bakılmasını istiyordu. Uzmanı olduğu Eski Türk Edebiyatı anabilim dalındaki çalışmalarının yanı sıra tekke ve tasavvuf edebiyatı, yeni Türk edebiyatı, Türk halk edebiyatı ve folklor, Türk sanatları, kütüphanecilik ve arşivcilik gibi pek çok konuyla ilgilenmekte ve bunlarla ilgili yazılar yazmaktaydı.

Peygamber Efendimizin inanmış birinin kötü giden işler karşısında takınacağı tavırlara dair hadisinin kendisini çok düşündürdüğünü ve bunun sonucunda kötülüğu eliyle düzeltmek devletin yani iktidarın; diliyle düzeltmek ise yazarların, bilim ve fikir adamlarının görevi olduğunu söyler; aydın kişi sorumluluğu içinde çeşitli konularda gördüğu aksaklıkları yazardı.

Yazdıklarını çoğu zaman biz öğrencileriyle paylaşır ve bizleri yazmaya teşvik ederdi.

Yazmamanın bizleri tembelliğe ve vurdumduymazlığa sürükleyeceği kanısındaydı. Bu yüzden öğrencilerine ve genç akademisyenlere her zaman örnek olmak isterdi. Bir ülkenin kültürel değerlerinin topluca ele alınabilmesi için mahallî çalışmaların büyük önem arz ettiğini sık sık belirtir; doğduğumuz, yetiştiğimiz veya yaşadığımız yerlerle ilgili kültür hazinesinin, millî özellikler taşıyan ve saklayıp korumaya mecbur olduğumuz değerlerimizin, gün yüzüne çıkartılması için bizleri teşvik ederdi. Bu konudaki gayretli öğrencilerini de severdi.

“Bildiklerini gördüklerini, duyduklarını, öğrendiklerini yaz; çünkü söz uçar ama yazı kalır.” tavsiyesiyle esas alanımın eski Türk edebiyatı olmasına rağmen ben de doğduğum ve yetiştiğim Burdur’un mutfağı, çocuk oyunları, dinî ve manevî halk inançları gibi pek çok konuda yazmaya çalıştım; bunların bir kısmını da kitaplaştırdım.

Gazi Üniversitesi’ne doktora için Burdur’dan gelip gidiyordum. Hem Burdur Eğitim Fakültesi’ndeki derslerime giriyor hem de Ankara’da doktora derslerine devam etmeye çalışıyor; bu nedenle haftanın iki gündüzü ve bir gecesi Ankara’da kalıyordum. Ankara’ya gelip gitmek benim için hem maddî hem de manevî bir yükü. Tez aşamasına geldiğimde tam rahatladığımı ve Ankara’ya bazı zamanlar gideceğimi düşündüğüm sırada doktora öğrencilerine bu çalışmalarını sürdürdükleri üniversite merkezlerinde çalışmalarını bitirinceye kadar kalmalarını mecburi kılan ve mecburi hizmet yükü getiren ‘35. Madde’ denilen bir uygulama getirildi. Bu durum, biz doktora öğrencilerinin hocaları yanında merkezde bulunması ve kütüphane imkanlarını değerlendirmesi açısından iyiydi. Ancak, doktoranın derslerini tamamlayarak yeterliğini almış ve tez aşamasına gelmiş birisi olarak bu durumdan rahatsız olmuştum. Çünkü oğlum, Burdur’da öğrenciydi. Ben Ankara’ya doktora dersleri için gittiğimde de annem ilgileniyordu.

Benim üzgün ve çaresizliğimi gören merhum hocam “*Li küllü şey’in mâniun ve li’l-ilmî mevâniü*” der ardından da “*Her şey için bir engel, ilim için daha çok engel vardır.*” şeklinde açıklayarak teselli etmeye ve rahatlatmaya çalışırdı.

Abdulkerim Hocam, üniversitesindeki odasına zorunlu bir durum olmadığı sürece sadece perşembe günleri gelir, derslerine girer ve giderdi. Çoğu zaman lisansüstü derslerini Millî Kütüphane’de, Vakıflar Genel Müdürlüğü Kütüphanesi’nde veya Arşivde yapardı. Bu yüzden çoğu zaman kullanmadığı odasının anahtarını vermiş ve burada oturup çalışmama müsaade etmişti.

Hocam olmadığı zamanlar, onun odasını kendi odam gibi kullanır, masa üstündeki büyük bilgisayarında tezimi yazar ve rahatça çalışırdım.

Abdulkerim Hocam, çok titiz ve dikkatli bir insandı. Odasındaki kitapların yeri değişse hemen fark eder ve bazen “odamı kendi odan gibi değiştirdin” diyerek takılırdı. Hocamdan çoğu zaman çekinirdim. Onun esprilerini bazen anlayamazdım. Yaptığı espriden sonra kahkahalarla gülen ilk kendisi olurdu.

Dikmen’de yaşadığı apartmanın dubleks dairesinin üst katında zengin bir kütüphanesi vardı ve burasını özellikle güvendiği bazı öğrencilerinin istifadesine sunardı.

Doktora tez çalışmalarımız için arkadaşım Bilge Kaya ile birlikte zaman zaman hocamızın evine giderdik. Misafiri ve yedirip içirmeyi seven hocamız, çoğu zaman bizlere kendi elleriyle hazırladığı yemekleri ikram eder ve yememiz için de ısrar ederdi.

Yediklerimden ve tadını unutamadıklarımından birisi ‘simit tiriti’ydi. Yıllar sonra Kastamonu’ya gittiğimde kazan simiti de denilen o susamsız simitlerden almış ve Antalya’ya getirmiş; evimde merhum hocamı da rahmetle yad ederek yapmaya çalışmışım. Eşim beğenmişti; ama hocamızın yaptığı ‘simit tiriti’nin lezzetini alamamışım sanki.

Abdulkerim Hocamız, Av. Gülnur Hanım’la evlenirken beni ve Bilge Kaya’yı İstanbul’a nikahına davet etmişti; ama o zamanın şartlarında katılamamıştık.

Henüz tanımadan hocamızın anlattıklarıyla sevmiştik Av. Gülnur Hanım’ı. Hocamız evlendikten sonra daha sık gidip gelmeye başladık, evlerine. Çoğu zaman çalışmalarımız esnasında Gülnur Hanım çayla birlikte kurabiye veya kek ikram eder ama nezaketinden dolayı yanımızda oturmazdı. Her ne zaman evlerine gitsem beni yemek yemeden göndermezlerdi. Gülnur Hanım da Abdulkerim Hoca kadar hem misafirperver hem yemek konusunda becerikli ve titizdi. Çoğu zaman mutfakta birlikte yemek yaptıklarına şahit olurum.

Hocamın sayesinde bugün de dostluklarımızın devam ettiği pek çok kıymetli kişilerle tanışmışım. Bunlardan birisi hocamızın ailecek görüştüğü ve kendisine yüksek lisans yaptırdığı Ülkü Ayan Özsoy Hanım’dır. Hocamızı iftara evine davet eden Ülkü Hanım bana da ısrar etmişti. Ülkü Hanım’ın evinde eşi, annesi ve şu anda hatırlamadığım birkaç kişi daha vardı. Masada pek çok yemek vardı; ama içlerinde ‘lenger tatarı’ denilen bir çeşit mantı dikkatimi çekmişti ve çok beğenmişim. Geç vakitlere kadar uzun uzun kültürümüzden, folklorumuzdan konuşmuş, keyifli sohbetler etmiş, buram buram muhabbet koklamıştık.

Hocamız sayesinde tanıdım pek çok değerli insanı. Bunlardan birisi de merhum Mehmet Turan Yarar Bey'di. Her sabah altıda kalkmayı ve akşamları en geç sekiz buçukta yatmayı alışkanlık haline getirdiğini öğrendiğim Mehmet Turan Yarar Bey'i gündüz saatlerinde Abdulkerim Hocamızla birlikte Eryaman'daki evinde ziyaret etmiştik. Boncuk gözleriyle tebessüm ederek ilerleyen yaşına rağmen bizi kapıda karşılamış ve hoş sohbetinin ardından Üsküdarlı Sırrı'nın bestelenmiş şiirlerinin ve notalarının bulunduğu dokümanları vermişti.

*“Bazen arkana bile bakmadan gitmek istersin
Öyle her şeyi bırakmana falan da gerek yok
Anıları bırakabilirsen yeter.”*

Diyor, Edip Cansever. İnsanoğlu bu dünyadan geçerken bir tek anılarını aslında ta kendisini bırakıp gidiyor, ne yazık ki...

Akademik camiaya henüz adım attığım ve bazıları tarafından engellenmek istediğim bir dönemde Abdulkerim Hocam, yanımda olduğunu hissettirmişti. Hocamızın kapısından dışarı çıktıktan sonra, her seferinde, ne bereketli bir vakit geçirdiğimi ve orada bulunmanın ne güzel olduğunu düşünürdüm.

İslâm ahlâkının pek çok güzel davranışlarını onda görmek mümkündü, iyi bir aile terbiyesi almış, görgülü bir insandı. Sürekli abdestli olarak dolaştığını düşündüğüm hocam, vakit namazlarını hiç kaçırmazdı. Kendisine “Allah kabul etsin.” dediğimde “Sağ ol, Allah sana da nasip etsin.” derdi gülümseyerek.

Abdulkerim Hocamızı tanıyanlar iyi bilirler ki o, cömert birisiydi. Onun sadece zihni değil, gönlü de zengindi. Eğer dışarıda ise ve öğrencileriyle çalışmalarını öğle veya akşam vaktine rastlamışsa yemek yedirmeden kimseyi göndermezdi.

İşini ciddiye alan ve alınmasını isteyendi. Öğrencileriyle okul ve ders dışında da ilgilenirdi. “Çalışmanın vakti, saati, mekânı olmaz” der; lokantada yemek yerken, çay bahçesinde çay içerken, sıkışan trafikte arabanın içinde, kapıların açılmasını beklerken Milli Kütüphane'nin önünde, camide namaz vaktinin gelmesini beklerken çalışma notlarını çıkarttırıp öğrencilerinin sorularını cevaplandırır, metinlere bakardı. İlmî çalışmalara teşvik eder, gayretli öğrencilerle daha fazla ilgilenirdi.

Muhabbet etmeyi severdi, sohbet sırasında etrafında kim varsa herkesi neşelendirecek konulardan söz eder, herkesin hoşça vakit geçirmesini sağlardı. Kuvvetli bir hafızası vardı. Onu tanıdığım zaman yaşlı değildi ama yıllar önce yaşadığı olayları net bir şekilde uzun uzun anlatırdı. Yemek, çocuk

oyunları, kültür, edebiyat, eğitim başta olmak üzere her konuda sohbet eder; geçmişten günümüze köprüler kurardı.

Abdulkerim Hocam, Barış Manço ve Kayahan hayranıydı. Hatta Barış Manço'nun vefatından sonra bir yazı yazmış ve yazının sonunda onun sesini duyanların ve yüzünü görenlerin ruhuna bir Fatiha okuyarak kabrinde sevindirmeleri tavsiyesinde bulunmuştu. Her ne zaman Barış Manço'nun şarkısını duysam, Abdulkerim Hocamın söylediklerini hatırlarım.

Abdulkerim Hocam, bir Cumhuriyet aydınydı. Kendi deyimiyle hür düşünceli, insanlara insan oldukları için eşit mesafede bakan, herhangi bir gurup, hizip, meşrep mensubu olmayan birisiydi. Hiçbir zaman onların yolundan gitmediğini ve bunu da tasvip etmediğini; işini yaptırıcaya kadar münafıklık edenleri gördükçe kendi tavrını beğendiğini, ellisinden sonra değişmeyeceğini, bu yüzden en yakınlarını bile affetmeyeceğini söylerdi.

Kendisini zamanla daha iyi tanıdım, daha çok sevdim, daha çok anlamaya çalıştım.

Doktoramı 2003 yılında bitirip Burdur'a döndükten sonra I.Burdur Sempozyumu'nun (16-19 Kasım 2005) düzenleme kurulunda yer almış ve Abdulkerim Hocamı da Burdur'a davet etmişim. O sırada hocamla birlikte Prof. Dr. Ahmet Mermer Hocamız ve o zamanki doktora arkadaşlarım şimdi ise çeşitli üniversitelerde öğretim üyesi olan meslektaşlarım Neslihan İlknur Koç, Bilge Kaya Yiğit, Yavuz Bayram da Burdur'a gelmişlerdi. Hocamız, "Son Devir Burdurlu Âlimler ve Arşiv Kayıtlarına Göre Burdurlular" başlıklı bir bildiri sunmuş; ayrıca oturum başkanlığı da yapmıştı. Abdulkerim Hocamı Burdur'da ağırlamış olmanın mutluluğunu ve onurunu yaşamıştım. Ancak, onu son görüşümmüş meğer.

"Bir parantez vakti ömrüm. Ölüm nokta, doğum nokta. İsmimden sual edilse, bilin beni üç nokta... Gelen geçti, giden gitti. Sağım nokta, solum nokta. Menzil-i maksûd'a varmış erenler. Söyleyen yok, susan nokta." diyor Nazan Bekiroğlu. "Bir nefis daha ölümü tattı, son nokta."

Fakülteden dersten geldiğim karlı ve soğuk bir kış akşamı (02.02.2006) arkadaşım Bilge Kaya aradı beni. Sesi yorgun ve üzgündü. "Hocamız kalp krizi geçirmiş ve ne yazık ki vefat etmiş, cenazesi İstanbul'dan kalkacakmış." dedi, telefonun bir ucundan ağlamaklı bir şekilde. O gece, apar topar hazırlandım. Babam beni otogara götürdü ve Ankara'ya doğru yola çıktım. Ertesi günü Ülkü Özsoy Hanım'ın eşinin kullandığı arabayla hep birlikte İstanbul'a gittik. Hepimiz de çok üzgündük. Bolu yolları karlıydı, zaman zaman geçit

vermiyordu bize. Yol boyunca hocamıza dualar ederek, Fatihalar okuyarak İstanbul'a ulaşmıştık. Hocamızın cenazesi de Ankara'dan getirilmişti.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii'nde kılınan cenaze namazında pek çok kişi vardı. Bunlardan birisi de merhum Amil Çelebioğlu Hocamızın eşiydi. Kendisinden Abdulkerim hocamızla ilgili çok güzel anılar dinledik, bazen tebessüm ederek bazen buruk bir acıyla. Hocamız, Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'na, anne ve babasının kucağına defnedildi. Hocamıza son görevimizi yapabilmemizin huzuru içinde yine hep birlikte Ülkü Hanım'ın eşinin kullandığı arabayla Ankara'ya döndük. Oradan da ben yine otobüsle Burdur'a...

“Ölüm bize ne uzak bize ne yakın ölüm.

Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm” diyor Erdem Bayazıt, 'Bulmak' isimli şiirinde.

Abdulkerim Hocamızın vefatından yaklaşık bir ay sonra Gülnur Hanım, evinde Kur'an okutacağını ve son vazifesini yapacağını söyleyince ben yine bir hafta sonu Ankara'ya gittim. Son kez bulunduğum merhum hocamızın evinde yakınları vardı.

“Çok şey vardı anlatılacak. O yüzden sustum. Birini söylesem diğeri yarım kalacaktı. Sen duydun mu sustuklarımı” diyor Oğuz Atay, Tutunamayanlar'da. Sözün bittiği yer dedim. Susup bir ânın içine sıkıştırdığım duygularım, anılardan taşsın istedim.

Abdulkerim Abdulkadiroğlu Hocamızı tanıdığım ve öğrencisi olduğum için kendimi şanslı görüyorum. Her ne zaman aklıma gelse kendisini rahmet ve minnetle anıyorum. Ne mutlu ardında güzel eser bırakanlara ve hayırla yad edilenlere...

Hocamı bir kez daha rahmetle anarken Ahmet Haşim'in dizeleri dökülüyor, dilimden kaleme:

“Bize bir zevk-i tahattur kaldı / Bu sönen gölgelenen dünyâda”

(Doktora Diploma Töreninde: Şevkiye Kazan Nas, Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Bilge Kaya Yiğit. Yıl: 2003)

(Doktora Diploma Töreninde: Seher Erdoğan Çeltik, Halil Çeltik, Prof. Dr. Abdulkadir Ögü, Şevkiye Kazan Nas, Bilge Kaya Yiğit. Yıl: 2003)

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Armağanı

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022 ss. 839-856

Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu ile birlikte Gazi Üniversitesi Sosyal Tesislerinde bir öğle yemeğinde (Şevkiye Kazan Nas, Bilge Kaya Yiğit, Halil Çeltik. Yıl: 2003)

(1.Burdur Sempozyumu'nda Öğretmen Ömer ve Edibe Bölme, Prof. Dr. Metin Karaörs, Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu. Yıl:2005)

(Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadirođlu 1.Burdur Sempozyumu katılımcılarıyla birlikte. Yıl:2005)

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadirođlu Armağanı

Cilt: 5 Sayı: 3 Aralık 2022 ss. 839-856

(1.Burdur Sempozyumu'nun bir oturumunda Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu oturum başkanlığı yaparken. Katılımcılardan bazıları: Şevkiye Kazan Nas, Bilge Kaya Yiğit, Bekir Şahin, Şener Demirel)

(1.Burdur Sempozyumu'nda Prof. Dr. Abdulkadir Ögü, Şevkiye Kazan Nas, Prof. Dr. Metin Karaörs. Yıl:2005)

(Prof. Dr. Aynur Koçak, Prof. Dr. Şener Demirel, Prof. Dr. Ömür Ceylan, Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Prof. Dr. Ahmet Mermer, Prof. Dr. Yavuz Bayram, Prof. Dr. Şevkiye Kazan Nas, Prof. Dr. Ali Yakıcı.)

(1.Burdur Sempozyumu'nda Prof. Dr. Ali Yakıcı, Asuman Güneş, Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Şevkiye Kazan Nas, Şengül Kazan Kırçık. Yıl:2005)

(Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Burdur Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencileriyle birlikte. Yıl:2005)